

Inspiratie

Wabi sabi: de schoonheid van het onvolmaakte

Wabi sabi? Het klinkt als de naam van een exotisch hertje. Maar wabi sabi is een uit Japan afkomstige levensfilosofie, die je in aanraking brengt met de schoonheid van het vergankelijke en onvolmaakte. En helpt je daarmee te verzoenen.

Wabi sabi staat eigenlijk voor een 'belevingswereld'. Dat klinkt behoorlijk vaag, maar toch zijn de meeste uitingen van wabi sabi juist concreet. Het zijn vormen, voorwerpen uit de natuur, kunstuitingen, een manier om je huis in te richten. Het woord 'wabi' staat voor een manier van leven waarbij we ons eenvoudig, niet-materialistisch, bescheiden, waarderen en bedachtzaam opstellen. En de term 'sabi' kan worden gebruikt voor alles wat vergankelijkheid vertegenwoordigt. Sabi staat voor het vlieden van de tijd, heeft iets melancholisch. De woorden

samen betekenen dus zoiets als 'op een eenvoudige manier leven in de tijd die voorbijgaat'. De Amerikaanse Japanoloog Leonard Koren beschrijft wabi sabi als het tegenovergestelde van het westerse schoonheidsideaal dat gericht is op het monumentale, het spectaculaire of blijvende. 'Wabi sabi vind je niet in de natuur op momenten van bloei en overdaad, maar juist op momenten van teruggang en soberheid. Wabi sabi gaat niet over schitterende bloemen, majestueuze bomen of meeslepende landschappen, het gaat veeleer over het kleine en verborgene, het weifelende

en vergankelijke; dingen zo subtiel en voorbijgaand dat ze onzichtbaar zijn voor de alledaagse blik.'

Beïnvloed door het zenboeddhisme en taoïsme, ontwikkelde wabi sabi zich in de 13e eeuw in Japan als tegenhanger van de Chinese perfectie en pracht en praal. In de 16e eeuw werd de verfijnde Japanse theeceremonie een van de belangrijkste uitingen: een ceremonie met rituelen, waarin eenvoudig aardewerk het versierde Chinese porselein verving. Wabi sabi heeft zich in Japan vooral als esthetisch principe

ontwikkeld, met een kenmerkende vormtaal in de kunst, de ambachten en de architectuur. Kunstvormen van wabi sabi zijn onder meer het raku-aardewerk, de theeceremonie, en de dichtvorm haiku.

Wabi-sabivoorwerpen hebben sporen van natuurlijke processen. Dingen die er verweerd uitzien en tekenen des tijds vertonen. Ze hebben onregelmatige of asymmetrische vormen, ze zijn niet groots of opvallend. 'Wabi sabivoorwerpen kunnen je helpen het perspectief van je huidige leven te veranderen als je de tijd neemt ze op je in te laten werken', zegt Christopher Weidner, auteur van het boek Niet perfect en toch heel gelukkig over wabi sabi. 'Ze herinneren je aan het feit dat je niet op alles een antwoord hoeft te hebben, dat schoonheid vaak in details zit en zich in de onvolkomenheid van de wereld manifesteert. Ze tonen je dat je problemen van voorbijgaande aard zijn en dat je op het verloop van de tijd kunt vertrouwen. En ze bewijzen dat jij uniek bent, juist omdat jouw tekortkomingen je van alle anderen onderscheiden.'

Simon Brown, de auteur van Natuurlijk leven met wabi sabi, noemt wabi sabi de kunstzinnige uiting van zen: 'De twee zijn met elkaar verbonden: wabi sabi helpt het individu om zen te begrijpen en intenser te oefenen, en zen zorgt voor

de inspiratie en gemoedstoestand om wabi sabi-vormen te creëren.'

Volgens Brown werd wabi sabi gebruikt om de ideale meditatieomgeving te creëren. De zenbeoefenaar wandelde door de tuin die hem in een introspectieve bespiegelende toestand bracht of ging een theehuis binnen waar de sfeer een 'lege' geest bevorderde, zodat hij al zijn aandacht op de theeceremonie kon richten. 'In deze tijd brengt wabi sabi het individu iets dichtbij het leven in het hier en nu, doorat je er in huis een rustige en vreedzame sfeer mee creëert. Wabi sabi is het ideale gereedschap om je huis te veranderen in een toevluchtsoord, waar je de stress van het dagelijkse leven van je af kunt laten glijden.'

Christopher Weidner legt vooral de nadruk op wabi sabi als levenshouding. 'Terwijl er bij Wabi sabi sprake is van de aanvaarding van de vergankelijkheid, worden wij in onze cultuur geconfronteerd met het verlangen die vergankelijkheid te overwinnen en greep te houden op alles wat leeft. Onze schoonheidsidealen sluiten oud worden en buigen voor de tijd uit. Wabi sabi aanvaardt de verandering, het verval en de eindigheid. Het gaat natuurlijke processen niet in de weg staan. Het gaat om het waarderen van het moment, om het zoeken naar nieuwe waarden

in het hier en nu. Het mooie in het onvolmaakte.'

De innerlijke kant van Wabi sabi is een levenshouding met de volgende kenmerken:

- Je kunt onderscheid maken tussen wat je door de buitenwereld als juist en belangrijk wordt aangeboden, en wat je werkelijk nodig hebt en wilt hebben.
- Je kunt dingen op hun beloop laten, ze hun eigen plek laten vinden en laten gebeuren.
- Je kunt je beperken tot wat echt noodzakelijk is.
- Je weet wanneer je je ergens mee bezig moet houden en wanneer je het los moet laten.

In een leven vol verplichtingen ontbreekt wabi sabi, zegt Weidner, want dat zit juist verstopt in de tijdleemtes waarin niets anders bestaat dan de schoonheid van het moment: herfstbladeren die door de straat dwarrelen, water dat glinstert in de zon. 'Dan komen we los van onze plannen, opeens weer in contact met de schoonheid en het unieke van iets wat nu gebeurt. In feite moeten we dan niets anders doen dan de tijd stoppen en ons met al onze zintuigen op dat moment concentreren.'

Wabi sabi gaat ervan uit dat je nooit iets afkrijgt. Het is eerder zo dat je zo

dicht mogelijk in de buurt van een bepaald resultaat komt. Volledigheid, volmaaktheid, zuiverheid, dat zijn geen waarden in een wereld die door wabi-sabikwaliteiten wordt gekenmerkt. Wabi sabi legt niet de nadruk op het resultaat, maar op het proces. Het gaat erom dat je dat wat je doet, van ganser harte doet. Wanneer je je aandacht op het proces richt, zul je dat als resultaat zien. Door jouw hand wordt iets uniek. En omdat het uniek is, zal het onvolmaakt zijn. Individualiteit wijkt altijd af van volmaaktheid. Perfectie sluit verandering en ontwikkeling uit, en is het tegengestelde van het leven. Het is belangrijk om dingen goed te doen, maar dat betekent niet perfect of af, maar persoonlijk en in staat zich te ontwikkelen.

Wabi sabi-geluk is anders dan een kortdurend pleziertje, waarbij je telkens weer een andere, en misschien sterkere, prikkel nodig hebt om je gelukkig te voelen. Wabi-sabigeluk omschrijft Christopher Weidner als 'het geluk dat verbonden is met ervaringen van schoonheid en liefde, bijvoorbeeld bij het zien van een zonsondergang, een vallende ster of gewoon de aanwezigheid van je partner of kinderen. Typerend voor Wabi-sabigeluk is dat je het steeds weer met dezelfde intensiteit kunt oproepen, ook als je partner of je gezin er niet is, of als

die prachtige zonsondergang al lang door de herinnering verbleekt is. Het verschil tussen plezier en geluk zit 'm in de eerste plaats in het feit dat geluk je ervan bewust maakt dat je leven zin heeft. Dat jij, zoals je bent, uniek bent en niet afhankelijk van de omstandigheden.'

Verder lezen?

Natuurlijk leven met wabi sabi.

Eenvoudig wonen – stijlvol leven. Simon G. Brown. Forte Uitgevers bv.

Niet perfect en toch heel gelukkig. Wabi sabi, de Aziatische weg naar meer balans in je leven. Christopher Weidner. A.W.

Bruna Uitgevers B.V.